

Rozvody, rozchody a zánik partnerství, 3. vydání

eFocus

Kniha pojednává o soužití muže a ženy, o rozvodech, rozchodech nesezdaných párů a zmiňuje se i o právních vztazích registrovaných partnerů. Dále se zabývá bytovými problémy souvisejícími s rozvodem, vyživovací povinností manželů a rozvedených manželů. S řešením souvisejících právních problémů jsou čtenáři seznámeni s ohledem na nový občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 a zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, který také nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.

Součástí knihy jsou vzory žalob, dohod a návrhů, úplné znění zákona o registrovaném partnerství a vybrané paragrafy z občanského zákoníku, zákona o zvláštních řízeních soudních a zákona o obchodních korporacích.

Rozvody, rozchody a zánik partnerství, 3. vydání

Marie Francová, Jana Dvořáková Závodská
nakladatelství Wolters Kluwer, 2014, 260 stran

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

Z publikace vybíráme:

ukázka obsahuje druhou kapitolu, která se zabývá svěřením dítěte do výchovy po rozvodu rodičů

KAPITOLA 2

Způsoby svěření dítěte do výchovy na dobu po rozvodu

- Oddíl 1 Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu rodičů
- Oddíl 2 Svěření dítěte do péče jednoho z rodičů
- Oddíl 3 Strídavá a společná péče o nezletilého oběma rodiči

Oddíl 1

Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství

Soud v řízení podle zákona č. [292/2013](#) Sb. o zvláštních řízeních soudních ještě před výrokem rozvodu rodičů nejprve určí ve smyslu ust. § 906 obč. zák., jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte. Vezme přitom v úvahu vztah rodiče k sourozencům, ke každému z rodičů, případně i k prarodičům nebo dalším osobám. Hlavním vodítkem při rozhodování soudu je **zájem dítěte**. Z tohoto hlediska **soud zkoumá i případnou dohodu rodičů, která**

podléhá jeho schválení. Ostatně soud má přímo povinnost vést rodiče v těchto věcech ke smírnému řešení. Proto může rodičům uložit účast na mimosoudním smířcím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, a to na dobu až tří měsíců (§ 474 odst. 1 cit. z. ř. s.).

Oddíl 2

Svěření dítěte do péče jednoho z rodičů

Při rozhodování soud vždy vychází ze zájmu dítěte. Proto soud zvažuje zájmy a schopnosti dítěte, jeho vývoj, možnosti a životní poměry rodičů, jejich výchovné schopnosti, stálost výchovného prostředí, citové vazby dítěte k sourozencům, k rodičům, prarodičům nebo osobám, se kterými až dosud bylo v pravidelném styku. Důležitou okolností je také to, kdo z rodičů dosud o dítě převážně pečoval, řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. Důležitá je i schopnost rodiče dohodnout se s druhým rodičem na výchově dítěte nebo na úpravě styku dítěte s druhým rodičem atd. Důvodem pro určitou formu úpravy poměrů nezletilého dítěte po dobu po rozvodu rodičů může být i **přání dítěte samotného.**

Svěření dítěte na dobu po rozvodu do péče jednoho z rodičů je nejčastější formou úpravy výchovných poměrů nezletilých. Vzdor předchozím pesimistickým konstatováním se často rozhodnutí soudu o výchovných poměrech dětí na dobu po rozvodu opírají o vzájemnou dohodu rodičů. Nutno uznat, že mnozí rodiče realisticky zvažují své možnosti dané jejich osobními a pracovními podmínkami pro péči a výchovu dětí. Ostatně v mnoha případech plynoucí čas odnese záporné emoce a obnoví se schopnost vzájemné komunikace mezi rodiči.

Oddíl 3

Střídavá a společná péče o nezletilého oběma rodiči

Podle ustanovení § 91 odst. 1, 2 obč. zák. „... jsou-li oba rodiče způsobilí děti vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby“.

Tuto úpravu výchovy nezletilého přinesla již novelizace zákona o rodině (zák. č. [91/1998](#) Sb.), avšak již předtím bylo možné se v praxi setkat s výjimečnými rozhodnutími, kdy soud svěřil nezletilého do společné či střídavé péče obou rodičů, pokud rodiče takovýto postup soudu navrhli.

Zákonodárce předpokládal, že podle praxe v zahraničí bude možné nezletilého svěřit na dobu jednoho měsíce do péče matky a další měsíc do péče otce. Nejčastějším časovým úsekem, po kterém se dítě u každého z rodičů střídá, je však v současnosti doba **jednoho týdne.** Je ale možné, aby se rodiče dohodli **i na době kratší či delší,** např. v případě malých dětí je doporučeno střídání po třech dnech, aby dítě netrpělo odloučením od druhého rodiče. Výjimečná není doba střídání ani po čtrnácti dnech v případech, kdy se rodičům i dětem zdá doba jednoho týdne příliš krátká. Záleží vždy na konkrétní rodinné situaci. Nejzávažnější otázkou, kterou je při posuzování vhodnosti střídavé péče třeba řešit, je problém, zda se musí rodiče na střídavé péči dohodnout, nebo ji soud může nařídít bez souhlasu druhé strany.

Tuto otázku řešil **Ústavní soud ČR svým nálezem ze dne 27. 1. 2005 sp. zn. I. ÚS 48/04** tak, že „... svěřením dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale **vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných.** Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich **společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat** a nezapojoovat dítě do svých vzájemných problémů.“ Podle názoru Ústavního soudu není v tomto případě podstatná otázka, proč rodiče nejsou ochotni spolu spolupracovat a komunikovat, nýbrž to,

že jim v daném případě chybí ochota a vyspělost v zájmu nezletilého spolu kooperovat.

Dle nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010 sp. zn. **III. ÚS 1206/2009** je „... zásadně věcí obecného soudu zvážit podmínky svěřeni dítěte do výchovy jednoho či druhého rodiče“.

Dne 10. 3. 2010 judikoval Ústavní soud v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 1206/09, že nesouhlas matky se střídavou péčí může být relevantní pouze tehdy, je-li vybudován na důvodech, jež jsou způsobitelné intenzivním způsobem negativně zasahovat do zájmu dítěte. Soud nemusí takové dokazování provádět, je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu. Jestliže půjde o tento iracionální či nepřezkoumatelný důvod anebo bude v řízení prokázáno, že jde o nesouhlas spočívající a důvodu prokazatelně nemajícím negativní vliv na zájem dítěte, nemohou soudy na tomto nesouhlasu vystavět rozhodnutí, kterým návrhu na svěřeni dítěte do střídavé (společné) péče nevyhoví.

Jakkoli střídavá výchova předpokládá ze strany rodičů především toleranci, společnou vůli a schopnost spolu komunikovat a spolupracovat (a zejména nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů), **nesmí soud na způsob této výchovy rezignovat už tehdy, kdy jeden z rodičů s tímto způsobem výchovy pro forma nesouhlasí.** Je-li pak takový nesouhlas čistě obstrukční, ničím neodůvodněný resp. **postrádá-li ve vztahu k výchově dítěte relevanci**, nemůže o něj soud opřít své rozhodnutí. Proto podle názoru Ústavního soudu v tomto případě vyvstala podstatná otázka, proč matka není ochotna spolupracovat a komunikovat a proč jí chybí ochota a vyspělost v zájmu nezletilé dcery s otcem na výchově participovat a kooperovat s ním.

Ústavní soud zdůraznil, **že svěřeni dítěte do výlučné výchovy jednomu z rodičů nesmí být výrazem ústupku vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje „boj o dítě“, případně nízké pohnutky jednoho rodiče k trýznění druhého rodiče skrze své vlastní dítě.** Soudy mohou a mají využívat prostředků poskytnutých jim zákonem o rodině [např. ustanovení § 43 odst. 1 písm. a) a § 44], kterými mohou postihovat toho z rodičů, který, ať už záměrně, anebo z nedbalosti, maří veřejný zájem na řádné výchově a rozvoji osobnosti dítěte (dílčím způsobem vyjádřený např. v ustanovení § 26 odst. 3 zákona o rodině, nyní § 870 až 874 obč. zák.).

Úmluva o právech dítěte, přijatá dne 20. listopadu 1989 v New Yorku, vyhlášená sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. [104/1991](#) Sb., ve svém článku 3 odst. 1 stanoví, že „**Zájem dítěte** musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány“. Orgánům státu je pak určen i čl. 18 odst. 1, který předpokládá, že „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Rodiče, nebo v odpovídajících případech zákonní zástupci, mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Základním smyslem jejich péče musí přitom být zájem dítěte.“

Taktéž **Listina ve svém čl. 32 odst. 1 ve spojení s odst. 4** stanoví, že rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona, přičemž péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku sice výslovně pamatovala na nutnost dohody rodičů při svěřeni dítěte do péče oběma rodičům, zákon sám však souhlasnou dohodu o střídavé péči nepředepisuje. Přesto dosavadní zkušenosti s touto úpravou dětí po rozvodu rodičů svědčí o tom, že jak v případě společné péče rodičů, tak i v případě střídavé péče rodičů se rodiče musí domluvit na všech věcech, a to nejen výchovných, ale v neposlední řadě i **praktických**, tj. na aspektech materiální péče, jako je bydlení, úklid, praní, stravování, docházka do školy a zájmových kroužků, na

otázkách finančních, tj. kdo z rodičů bude které výdaje hradit, a to nejen pravidelně se opakující výdaje, avšak i letní tábory, školy v přírodě, jazykové pobyty v zahraničí, školní výlety, sportovní akce, sportovní vybavení, platby kroužků atd.

Často mám dojem, že takováto spolupráce je pro rodiče i pro dítě daleko náročnější než kooperace v době manželství.

K otázce střídavé péče **nemají jednotný postoj ani psychologové**. Například PhDr. Tomáš Novák ve svém článku v časopise Právo a rodina č. 7/2006 uvádí, že „... psychologicky je naprosto oprávněné rozhodnutí Ústavního soudu ČR, který v roce 2005 nazval, že střídavou výchovu nelze nařídit, respektive vynutit při nesouhlasu jedné z rodičovských stran“. Dále v tomto článku PhDr. Tomáš Novák a brněnská advokátka Mgr. Bohumila Průchová jako spoluautorka kritizují stanovisko psychologa PhDr. Jiřího Pila, který ve svém článku v časopise Právo a rodina č. 4/2006 nesouhlasí s podmínkou souhlasu obou rodičů jako zásadním předpokladem soudního schválení této péče, kdy hovoří o „zmaření ducha i litery zákona“ a že „rodiče, kteří každý sám pro sebe podávají návrh na svěřeni dítěte do své péče, jsou nepřátelé a nechtějí se o dítě s tím druhým dělit“. Mgr. Průchová a PhDr. Novák ve svém článku dále upozorňují i na odlišné stanovisko soudkyně Ústavního soudu ČR JUDr. Ivany Janů, která využila svého práva na odlišné stanovisko, do kterého napsala, že „...v projednávaném případě obecné soudy nevěnovaly dostatečnou pozornost a nezjistily důvody, proč matka nezletilého není ochotna s otcem dítěte spolupracovat na společné střídavé výchově, ačkoliv on tuto ochotu deklaroval před soudem nalézacím i odvolacím“. Toto odlišné posouzení učinila JUDr. Janů za situace, kdy na základě zpracovaného znaleckého posudku z oboru psychologie považovala za prokázané, že nezletilá je bohatě citově stimulována oběma rodiči, k nimž má hlubokou citovou vazbu, a výchovné přístupy obou rodičů k dceři jsou hodnoceny znalkyní stejně, jakož i schopnost obou rodičů zajistit péči o nezletilou, a že se nejedná o dítě útlého věku, ale o dítě věku školního.

Psycholog PhDr. Tomáš Novák dále v citovaném článku uvedl, že „... to, co někdy připadá dospělým jako velmi problematické, dítě obvykle přijímá poměrně dobře... Střídavá výchova omezuje pocity ztráty, a tím zvyšuje i sebeúctu dítěte. Při výchově jsou zachovány jak prvky mužského, tak i ženského přístupu, možnost ztotožnění a komunikace s mužským i ženským rodičovským vzorem. Stav ovšem nelze idealizovat. **Bez dobré vůle obou rodičů může nadělat víc škod než užítku.**“

S tímto závěrem jednoznačně souhlasím. **Záleží na konkrétní situaci**, a to nejen na vzájemných vztazích **rodičů k dítěti**, ale i **na vztahu** rozvedených, rozvádějících se nebo rozcházejících se **rodičů** mezi sebou i na **materiálních podmínkách**, tj. na možnosti blízkého **bydlení**, docházky do stejné **školy**, návštěvách mimoškolních kroužků, dohody rodičů o **financování** potřeb dítěte a v neposlední řadě též na **stanovisku a přání samotného nezletilce**.

Rozhodnutí o střídavé péči není tedy jednoduchou záležitostí a přikláním se k názoru, že pokud rodiče nedokážou spolupracovat na velmi vysoké úrovni, jak k tomu v mnoha případech rozvádějících či rozcházejících se rodičů bývá, není pro dítě vhodným řešením a může dítě citově poznamenat.

Podle **psychologa PhDr. Jeronýma Klimeše** je model střídavé péče zvláště sporný třeba u dvouletých dětí. „V takových případech bude střídavá péče vyhovovat zejména rodičům. Ani **čtyřleté dítě si neumí představit, jak dlouho trvá týden**. Nejmenším dětem může připadat, že vždy znovu osíří,“ tvrdí psycholog. Když se k tomu přičtou změny prostředí, mohou být důsledkem různé psychické potíže.

Podle **psychiatra doc. MUDr. Jaroslava Gebharta, CSc.**, může v praxi střídavá péče optimálně fungovat teprve v případě, že oba rodiče mají své nové partnery, jejich vzájemné negativní emoce již odezněly a všichni zúčastnění jsou ochotni se na této péči podílet.

V praxi jsem se setkala i se situací velmi **hyperaktivního a problematického dítěte**, kdy se rodiče dohodli na střídavé péči zejména proto, aby si každý z nich mohl od nezletilého v době, kdy ho nemá u sebe, odpočinout a zařídit si své vlastní záležitosti. Atypická je i situace u **pubertálních dětí**, které se snaží zajistit si u každého z rodiče určité zejména finanční výhody a těží ze situace, že žádný z rodičů nemá za dospívajícího nezletilce odpovědnost a spoléhá se na výchovu druhého rodiče. Ani takováto situace není v zájmu dítěte a v tomto případě je vhodnější svěřit nezletilého do péče jednoho z rodičů, který je ochoten tuto odpovědnost převzít a druhého rodiče žádat o spolupráci a pravidelně ho informovat.

V některých případech je však střídavá péče pouze **snadným rozhodnutím** pro soud i opatrovníka nezletilého, neboť veškerou odpovědnost svalí na rodiče a nemusí se zabývat úvahami o tom, kterému z rodičů svěřit dítě do výchovy a zejména jakou výši výživného určit druhému rodiči. Takovýto postup samozřejmě není v zájmu nezletilého. **Někdy se též jeden z rodičů snaží požadavkem na střídavou péči vydírat druhého rodiče po stránce finanční.**

Při schvalování dohody o střídavé výchově **soud ve většině případů nerozhoduje o výživném**, pokud se na tom rodiče výjimečně nedohodnou. Zpravidla se tak stává v případě, že jeden z rodičů má podstatně vyšší příjmy než druhý rodič. Podle mého názoru však i toto řešení v podstatě odporuje smyslu střídavé péče, kdy se má jednat o „dohodu o všem“, tedy o dohodu o všech záležitostech týkajících se nezletilého.

Počet použití institutu střídavé péče se přes tyto výhrady v posledních letech zvyšuje.

Dle ust. § 907 obč. zák. dbá soud při rozhodování o svěřením dítěte do péče rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere **zřetel rovněž na schopnost rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.**

V důvodové zprávě k občanskému zákoníku je sice uvedeno, že „... na rozdíl od dosavadního stavu, kdy zákonodárce- zřejmě ve spěchu vypustil pasáž o nutné dohodě rodičů při svěřením dítěte oběma rodičům a soudy musely nejednou s obtížemi tuto zbytnost prosazovat vlastní autoritou, mluví se o potřebě dohody výslovně (judikatura v tomto ohledu je ovšem dnes jednoznačná, nicméně v souvislosti s novou právní úpravou mohou pokusy o jiný výklad znovu oživit). Mluví-li se o péči obou rodičů, vždy se tím rozumí buď společná, nebo střídavá péče rodičů.“

Tato část důvodové zprávy však vycházela z návrhu občanského zákoníku ve verzi ze dne 3. 6. 2007, ve které byla navržena nezbytnost souhlasu druhého rodiče se střídavou péčí. Ve vládním návrhu, který projednávala Poslanecká sněmovna, byl patrně s ohledem na novou judikaturu Ústavního soudu ČR obsažen pouze požadavek na souhlas druhého rodiče se společnou péčí a takto byl občanský zákoník také schválen.

V podstatě se tedy na úpravě střídavé péče nic nezmění. Nebude k ní i nadále třeba souhlasu druhého rodiče, tak jako je tomu i nyní dle nálezů Ústavního soudu ČR. **Prioritou však bude stále zájem nezletilého.**

Společná péče přichází v úvahu pouze v situaci, kdy rodiče **žijí společně v jednom bytě či domě** a hodlají takto i nadále bydlet v blízké budoucnosti.

Často se dohoda o společné péči uzavírá v situaci, kdy **nezletilec nabude brzy zletilosti**, tj. dovrší věku osmnácti let, a rodiče považují za zbytečné se o péči a výživné na krátkou dobu do zletilosti dítěte soudit.

Další články:

- [ATREUM a K2 LEGAL se spojují: vzniká silná kancelář pro stavebnictví, technologie a byznys](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #7: Tam, kde vznikají unicorny - Jak přemýšlí venture capital](#)
- [Festival jako prestižní teambuilding](#)
- [Spojení Generali České a Právní ochrany D.A.S. přináší první výhodu: navýšení pojistného limitu na 5 milionů](#)
- [Ocenění Flamma získaly Ivana Janů, Jitka Chizzola, Ženy v právu a projekt Máš na to nadace Evy Pavlové](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [ROWAN LEGAL povyšuje Jakuba Jirovského, Lindu Coufalovou, Evu Pavelkovou a Ondřeje Špičáka](#)
- [Aktuální problémy v rodinném právu](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [HAVEL & PARTNERS má tři nové counsely a na seniornější pozice postupuje dalších 16 lidí](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #6: Startupy, AI a Izrael - Kde dnes vznikají miliardové výnosy](#)